

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 1ης Αυγούστου 2022 *

«Προδικαστική παραπομπή – Ιθαγένεια της Ένωσης – Ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων – Ίση μεταχείριση – Οδηγία 2004/38/ΕΚ – Άρθρο 24, παράγραφοι 1 και 2 – Παροχές κοινωνικής ασφάλισης – Κανονισμός (ΕΚ) 883/2004 – Άρθρο 4 – Οικογενειακές παροχές – Αποκλεισμός των μη ενεργών οικονομικά υπηκόων άλλων κρατών μελών κατά τους τρεις πρώτους μήνες διαμονής στο κράτος μέλος υποδοχής»

Στην υπόθεση C-411/20,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Finanzgericht Bremen (πρωτοβάθμιο δικαστήριο φορολογικών διαφορών Βρέμης, Γερμανία) με απόφαση της 20ής Αυγούστου 2020, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 2 Σεπτεμβρίου 2020, στο πλαίσιο της δίκης

S

κατά

Familienkasse Niedersachsen-Bremen der Bundesagentur für Arbeit,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους Κ. Lenaerts, Πρόεδρο, L. Bay Larsen, Αντιπρόεδρο, A. Arabadjiev, A. Prechal, K. Jürimäe (εισηγήτρια), Κ. Λυκούργο, E. Regan, N. Jääskinen και I. Ziemele, προέδρους τμήματος, M. Plešič, F. Biltgen, P. G. Xuereb και N. Wahl, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Szpunar

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους J. Möller και R. Kanitz,
- η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους J. Pavliš, M. Smolek και J. Vlácil,
- η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον B. Majczyna,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους D. Martin και B.-R. Killmann,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 16ης Δεκεμβρίου 2021,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 4 του κανονισμού (ΕΚ) 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας (ΕΕ 2004, L 166, σ. 1, και διορθωτικό ΕΕ 2004, L 200, σ. 1), καθώς και του άρθρου 24 της οδηγίας 2004/38/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1612/68 και την κατάργηση των οδηγιών 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ, 75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ (ΕΕ 2004, L 158, σ. 77, και διορθωτικό ΕΕ 2004, L 229, σ. 35).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της S, πολίτη της Ένωσης με καταγωγή από κράτος μέλος διαφορετικό από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, και του Familienkasse Niedersachsen-Bremen der Bundesagentur für Arbeit (ταμείου της Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας Απασχόλησης για τα οικογενειακά επιδόματα στην Κάτω Σαξονία και Βρέμη, Γερμανία, στο εξής: ταμείο οικογενειακών επιδομάτων) σχετικά με την απόρριψη από το τελευταίο της αίτησης χορήγησης επιδομάτων τέκνων την οποία υπέβαλε η S για την περίοδο που αντιστοιχεί στους τρεις πρώτους μήνες της διαμονής της στη Γερμανία.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο κανονισμός 883/2004

- 3 Το άρθρο 1, στοιχεία ι', ια' και κστ', του κανονισμού 883/2004 περιλαμβάνει τους ακόλουθους ορισμούς για τους σκοπούς του κανονισμού αυτού:
 - «ι) “κατοικία”: ο τόπος στον οποίο διαμένει συνήθως ένα πρόσωπο·
 - ια) “διαμονή”: η προσωρινή διαμονή·
 - [...]
 - κστ) “οικογενειακή παροχή”: όλες οι παροχές σε είδος ή σε χρήμα που προορίζονται να αντισταθμίσουν τα οικογενειακά βάρη, εξαιρουμένων των προκαταβολών παροχών διατροφής και των ειδικών επιδομάτων τοκετού και υιοθεσίας που αναφέρονται στο Παράρτημα Ι.»

- 4 Όσον αφορά το προσωπικό πεδίο εφαρμογής του εν λόγω κανονισμού, το άρθρο 2, παράγραφος 1, ορίζει τα εξής:

«Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται στους υπηκόους κράτους μέλους, τους ανιθαγενείς και τους πρόσφυγες που κατοικούν σε κράτος μέλος και υπάγονται ή είχαν υπαχθεί στη νομοθεσία ενός ή περισσότερων κρατών μελών καθώς και στα μέλη της οικογένειάς τους και στους επιζώντες τους.»

- 5 Όσον αφορά το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του ιδίου κανονισμού, το άρθρο 3, παράγραφος 1, ορίζει τα εξής:

«Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται στις νομοθεσίες που αφορούν τους κλάδους κοινωνικής ασφάλισης που έχουν σχέση με:

[...]

ι) οικογενειακές παροχές.»

- 6 Το επιγραφόμενο «Ίση μεταχείριση» άρθρο 4 του κανονισμού 883/2004 ορίζει τα εξής:

«Εκτός αν προβλέπει άλλως ο παρών κανονισμός, τα πρόσωπα στα οποία εφαρμόζεται ο κανονισμός αυτός απολαμβάνουν των ιδίων δικαιωμάτων και υπόκεινται στις ίδιες υποχρεώσεις που απορρέουν από τη νομοθεσία κάθε κράτους μέλους υπό τους ίδιους όρους με τους υπηκόους του.»

- 7 Το άρθρο 11 του κανονισμού προβλέπει τους γενικούς κανόνες για τον προσδιορισμό της εφαρμοστέας νομοθεσίας ως εξής:

«1. Τα πρόσωπα στα οποία εφαρμόζεται ο παρών κανονισμός υπάγονται στη νομοθεσία ενός και μόνον κράτους μέλους. Η νομοθεσία αυτή προσδιορίζεται σύμφωνα με τον παρόντα τίτλο.

[...]

3. Με την επιφύλαξη των άρθρων 12 έως 16:

α) το πρόσωπο που ασκεί μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα σε κράτος μέλος, υπάγεται στη νομοθεσία του εν λόγω κράτους μέλους·

β) ο δημόσιος υπάλληλος υπάγεται στη νομοθεσία του κράτους μέλους στο οποίο ανήκει η υπηρεσία που τον απασχολεί·

γ) το πρόσωπο το οποίο λαμβάνει παροχές ανεργίας σύμφωνα με το άρθρο 65, δυνάμει της νομοθεσίας του κράτους μέλους κατοικίας, υπάγεται στη νομοθεσία του εν λόγω κράτους μέλους·

δ) το πρόσωπο που καλείται ή καλείται εκ νέου να εκτελέσει στρατιωτική θητεία ή πολιτική υπηρεσία σε κράτος μέλος, υπάγεται στη νομοθεσία του εν λόγω κράτους μέλους·

ε) οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο, στο οποίο δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις των στοιχείων α) έως δ), υπάγεται στη νομοθεσία του κράτους μέλους κατοικίας, με την επιφύλαξη άλλων διατάξεων του παρόντος κανονισμού που του εξασφαλίζουν παροχές δυνάμει της νομοθεσίας ενός ή περισσότερων άλλων κρατών μελών.

[...]»

Ο κανονισμός 987/2009

- 8 Το άρθρο 11 του κανονισμού (ΕΚ) 987/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009, για τον καθορισμό της διαδικασίας εφαρμογής του κανονισμού 883/2004 (ΕΕ 2009, L 284, σ. 1), ορίζει τα εξής:

«1. Σε περίπτωση διάστασης απόψεων μεταξύ των φορέων δύο ή περισσότερων κρατών μελών σχετικά με τον προσδιορισμό της κατοικίας ενός προσώπου για το οποίο εφαρμόζεται ο βασικός κανονισμός, οι φορείς αυτοί προσδιορίζουν με κοινή συμφωνία το κέντρο των συμφερόντων του εν λόγω προσώπου, βάσει συνολικής αξιολόγησης όλων των διαθέσιμων πληροφοριών που αφορούν συναφή στοιχεία, στα οποία μπορούν να περιλαμβάνονται ανάλογα με την περίπτωση:

- α) η διάρκεια καθώς και η συνεχής παρουσία στην επικράτεια των σχετικών κρατών μελών·
- β) η κατάσταση ενός προσώπου, στην οποία περιλαμβάνονται:
 - i) η φύση και τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της ασκούμενης δραστηριότητας, και ιδίως ο τόπος όπου ασκείται συνήθως η δραστηριότητα, η σταθερότητα της δραστηριότητας, και η διάρκεια της τυχόν σύμβασης εργασίας,
 - ii) η οικογενειακή κατάσταση και οι οικογενειακοί δεσμοί του,
 - iii) η άσκηση τυχόν μη αμειβομένων δραστηριοτήτων,
 - iv) στην περίπτωση σπουδαστών, η πηγή των εισοδημάτων τους,
 - v) οι συνθήκες στέγασης του, και ειδικότερα ο βαθμός μονιμότητάς τους,
 - vi) το κράτος μέλος όπου θεωρείται ότι βρίσκεται η φορολογική κατοικία του προσώπου.

2. Εάν η εφαρμογή των διαφόρων κριτηρίων βάσει συναφών στοιχείων όπως αναφέρεται στην παράγραφο 1 δεν επιτρέπει στους σχετικούς φορείς να καταλήξουν σε συμφωνία, η βούληση του προσώπου, όπως προκύπτει από αυτά τα στοιχεία και τις περιστάσεις, και ιδίως οι λόγοι που το οδήγησαν στην απόφαση να μετακινηθεί, θεωρούνται καθοριστικά για τον προσδιορισμό του πραγματικού κράτους μέλους κατοικίας του.»

Η οδηγία 2004/38

- 9 Οι αιτιολογικές σκέψεις 9, 10, 20 και 21 της οδηγίας 2004/38 έχουν ως εξής:

«9) Οι πολίτες της Ένωσης θα πρέπει να έχουν το δικαίωμα να διαμένουν στο κράτος μέλος υποδοχής για χρονικό διάστημα το οποίο δεν θα υπερβαίνει τους τρεις μήνες χωρίς να υπόκεινται σε κανένα όρο ή διατύπωση πλην της απαίτησης κατοχής ισχύοντος δελτίου ταυτότητας ή διαβατηρίου, υπό την επιφύλαξη ευνοϊκότερης μεταχείρισης η οποία ισχύει για τα πρόσωπα που αναζητούν εργασία, όπως αναγνωρίζεται από τη νομολογία του Δικαστηρίου.

10) Οι απολαύοντες του δικαιώματος διαμονής δεν θα πρέπει, ωστόσο, να καθίστανται υπέρμετρο βάρος για το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους υποδοχής κατά την αρχική περίοδο διαμονής τους. Για τον σκοπό αυτό, το δικαίωμα διαμονής των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους, για χρονικά διαστήματα μεγαλύτερα των τριών μηνών, θα πρέπει να υπόκειται σε όρους.

[...]

- 20) Σύμφωνα με την απαγόρευση των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας, όλοι οι πολίτες της Ένωσης και τα μέλη των οικογενειών τους που διαμένουν σε κράτος μέλος βάσει της παρούσας οδηγίας θα πρέπει να τυγχάνουν ίσης μεταχείρισης, στο εν λόγω κράτος μέλος, σε σύγκριση με τους ημεδαπούς στους τομείς που καλύπτονται από τη συνθήκη, με την επιφύλαξη ειδικών διατάξεων που προβλέπονται ρητά στη συνθήκη και στο παράγωγο δίκαιο.
- 21) Πάντως, θα πρέπει να εναπόκειται στο κράτος μέλος υποδοχής να αποφασίζει εάν θα παρέχει σε πρόσωπα που δεν ασκούν μισθωτή δραστηριότητα ή ελεύθερο επάγγελμα ή διατηρούν την ιδιότητα αυτή και στα μέλη της οικογένειάς τους κοινωνική παροχή κατά τους πρώτους τρεις μήνες διαμονής, ή για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα στις περιπτώσεις των προσώπων που αναζητούν εργασία, ή σπουδαστική βοήθεια, συμπεριλαμβανομένης της επαγγελματικής κατάρτισης, πριν από την απόκτηση του δικαιώματος μόνιμης διαμονής.»
- 10 Το άρθρο 6 της οδηγίας αυτής ορίζει τα ακόλουθα:
- «1. Οι πολίτες της Ένωσης έχουν δικαίωμα διαμονής στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους για χρονικό διάστημα έως τρεις μήνες χωρίς κανένα όρο ή διατύπωση πέραν της απαίτησης κατοχής ισχύοντος δελτίου ταυτότητας ή διαβατηρίου.
2. Οι διατάξεις της παραγράφου 1 εφαρμόζονται και στα μέλη της οικογένειας που είναι κάτοχοι ισχύοντος διαβατηρίου, δεν είναι υπήκοοι κράτους μέλους και συνοδεύουν ή πηγαίνουν να συναντήσουν τον πολίτη της Ένωσης.»
- 11 Το άρθρο 14, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας έχει ως εξής:
- «Οι πολίτες της Ένωσης και τα μέλη της οικογένειάς τους έχουν το δικαίωμα διαμονής που προβλέπεται στο άρθρο 6, ενόσω δεν αποτελούν υπέρμετρο βάρος για το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους υποδοχής.»
- 12 Κατά το άρθρο 24 της ίδιας οδηγίας:
- «1. Με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεων που προβλέπονται ρητώς στη συνθήκη και στο παράγωγο δίκαιο, όλοι οι πολίτες της Ένωσης που διαμένουν στην επικράτεια του κράτους μέλους υποδοχής βάσει της παρούσας οδηγίας, απολαύουν ίσης μεταχείρισης σε σύγκριση με τους ημεδαπούς του εν λόγω κράτους μέλους εντός του πεδίου εφαρμογής της συνθήκης. Το ευεργέτημα του δικαιώματος αυτού εκτείνεται στα μέλη της οικογένειας που δεν είναι υπήκοοι κράτους μέλους, εφόσον έχουν δικαίωμα διαμονής ή μόνιμης διαμονής.
2. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 1, το κράτος μέλος υποδοχής δεν είναι υποχρεωμένο να χορηγεί δικαίωμα σε κοινωνικές παροχές κατά τους πρώτους τρεις μήνες της διαμονής, ή, κατά περίπτωση, κατά το μακρότερο χρονικό διάστημα που προβλέπεται στο άρθρο 14, παράγραφος 4, στοιχείο β), ούτε να δίνει, πριν από την απόκτηση του δικαιώματος μόνιμης διαμονής, σπουδαστική βοήθεια, συμπεριλαμβανομένης της επαγγελματικής κατάρτισης, αποτελούμενη από σπουδαστικές υποτροφίες ή σπουδαστικά δάνεια σε άλλα πρόσωπα εκτός από μισθωτούς, μη μισθωτούς, σε πρόσωπα που διατηρούν αυτή την ιδιότητα και στα μέλη των οικογενειών τους.»

Το γερμανικό δίκαιο

- 13 Το άρθρο 62 του Einkommensteuergesetz (νόμου περί φορολογίας εισοδήματος), όπως είχε δημοσιευθεί στις 8 Οκτωβρίου 2009 (BGBl. 2009 I, σ. 3366) και τροποποιήθηκε εν συνεχεία με τον Gesetz gegen illegale Beschäftigung und Sozialleistungsmissbrauch (νόμο κατά της παράνομης εργασίας και της κατάχρησης κοινωνικών παροχών, BGBl. 2019 I, σ. 1066), ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 18 Ιουλίου 2019 (στο εξής: EStG), έχει ως ακολούθως:

«1) ¹Όσον αφορά τα τέκνα, κατά την έννοια του άρθρου 63, δικαιούται επιδόματα τέκνων δυνάμει του παρόντος νόμου όποιος:

1. έχει την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή του στην ημεδαπή

[...]

²Προκειμένου να δικαιούται τα επιδόματα τέκνων βάσει της παραγράφου 1, ο δικαιούχος πρέπει να ταυτοποιείται μέσω του αριθμού φορολογικού μητρώου που του χορηγήθηκε [...]. ³Η μεταγενέστερη χορήγηση αριθμού φορολογικού μητρώου παράγει αναδρομικά αποτελέσματα για τους μήνες κατά τους οποίους πληρούνται οι προϋποθέσεις που προβλέπονται στην πρώτη περίοδο.

1a) ¹Πολίτης άλλου κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή κράτους όπου εφαρμόζεται η Συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, ο οποίος αποκτά κατοικία ή συνήθη διαμονή στην ημεδαπή δεν δύναται να ζητήσει επιδόματα τέκνων κατά τους τρεις πρώτους μήνες από την απόκτηση κατοικίας ή συνήθους διαμονής. ²Ο ως άνω κανόνας δεν εφαρμόζεται εάν ο ενδιαφερόμενος αποδείξει ότι έχει εισοδήματα από ημεδαπή δραστηριότητα κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, σημεία 1 έως 4, εξαιρουμένων των εισοδημάτων που προβλέπονται στο άρθρο 19, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, σημείο 2. ³Μετά την παρέλευση του χρονικού διαστήματος που προβλέπεται στην πρώτη περίοδο, ο εν λόγω πολίτης δύναται να ζητήσει επιδόματα τέκνων, εκτός εάν δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 2, παράγραφος 2 ή 3, του [Gesetz über die allgemeine Freizügigkeit von Unionsbürgern (νόμου περί ελεύθερης κυκλοφορίας των πολιτών της Ένωσης)] ή πληρούνται μόνον οι προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 2, παράγραφος 2, σημείο 1a, του νόμου περί ελεύθερης κυκλοφορίας των πολιτών της Ένωσης και δεν πληρούνταν στο παρελθόν καμία άλλη από τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 2, παράγραφος 2, του νόμου αυτού. ⁴Μόνο αρμόδιο για να εξακριβώσει την τήρηση των προϋποθέσεων επιλεξιμότητας για τη χορήγηση των επιδομάτων τέκνων, κατά τη δεύτερη περίοδο, είναι το ταμείο οικογενειακών επιδομάτων [...]. ⁵ Οσάκις, σε μια τέτοια περίπτωση, το ταμείο οικογενειακών επιδομάτων απορρίπτει αίτηση χορήγησης επιδομάτων τέκνων, οφείλει να κοινοποιεί την απόφασή του στην αρμόδια για θέματα μετανάστευσης αρχή. ⁶Οσάκις ο αιτών δίνει την εντύπωση ότι πληροί τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση οικογενειακών επιδομάτων κάνοντας χρήση πλαστών ή παραποιημένων εγγράφων ή μετερχόμενος απάτη, το ταμείο οικογενειακών επιδομάτων ενημερώνει αμελλητί την αρμόδια για θέματα μετανάστευσης αρχή.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

- 14 Η S, προσφεύγουσα της κύριας δίκης, είναι μητέρα τριών τέκνων τα οποία γεννήθηκαν το 2003, το 2005 και το 2010 αντιστοίχως. Ο σύζυγός της, V, είναι ο πατέρας τους. Οι γονείς και τα τέκνα τους είναι υπήκοοι άλλου κράτους μέλους, και όχι της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας.

- 15 Τον Μάιο του 2015, η S αιτήθηκε για πρώτη φορά από το ταμείο οικογενειακών επιδομάτων τη χορήγηση επιδομάτων για τα τρία τέκνα της. Ο οργανισμός αυτός δέχθηκε τη συγκεκριμένη αίτηση με απόφαση της 13ης Μαΐου 2015 και άρχισε να της καταβάλλει τακτικά τα επιδόματα, μέχρι τις 3 Ιουνίου 2016. Κατά την τελευταία αυτή ημερομηνία, ο οργανισμός αποφάσισε να ανακαλέσει την απόφασή του της 13ης Μαΐου 2015, να παύσει να καταβάλλει τα επιδόματα τέκνων στην S από τον Μάιο του 2016 και να της ζητήσει την επιστροφή των επιδομάτων που της είχαν καταβληθεί για τον τελευταίο αυτό μήνα. Η ως άνω απόφαση εκδόθηκε κατόπιν της αυτεπάγγελτης διαγραφής, από την αρμόδια για την εγγραφή αρχή, της S και των τριών τέκνων της από τη διεύθυνσή τους στο Bremerhaven (Γερμανία), με την αιτιολογία ότι η κατοικία τους ήταν κενή.
- 16 Τον Δεκέμβριο του 2017, η S υπέβαλε αίτηση χορήγησης επιδομάτων για δύο από τα τρία τέκνα της στο Familienkasse Nordrhein-Westfalen Nord (ταμείο οικογενειακών επιδομάτων Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας, Γερμανία) δηλώνοντας διεύθυνση στο Herne (Γερμανία). Ωστόσο, οι επιστολές που απέστειλε ο οργανισμός αυτός στην ενημερωμένη διεύθυνση επιστράφηκαν με την ένδειξη «παραλήπτης άγνωστος». Με απόφαση της 1ης Αυγούστου 2018, ο οργανισμός απέρριψε την αίτηση της S με την αιτιολογία ότι αυτή δεν είχε την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή της στη Γερμανία.
- 17 Στα τέλη Οκτωβρίου του 2019, η S υπέβαλε στο ταμείο οικογενειακών επιδομάτων νέα αίτηση χορήγησης επιδομάτων για τα τρία τέκνα της από 1ης Αυγούστου 2019.
- 18 Με απόφαση της 27ης Δεκεμβρίου 2019, το ταμείο οικογενειακών επιδομάτων απέρριψε την αίτηση αυτή. Ο οργανισμός διαπίστωσε ότι η S, ο V και τα τέκνα τους κατοικούσαν στη Γερμανία από τις 19 Αυγούστου 2019, ημερομηνία κατά την οποία μετέβησαν εκεί από το κράτος μέλος καταγωγής τους και εγκαταστάθηκαν σε διαμέρισμα στο Bremerhaven (Γερμανία). Ο οργανισμός θεώρησε, εντούτοις, ότι η S δεν είχε εισοδήματα στην ημεδαπή κατά τους τρεις πρώτους μήνες μετά την εγκατάσταση στη Γερμανία. Ως εκ τούτου, ο οργανισμός αποφάσισε ότι η S δεν πληρούσε τις προϋποθέσεις του άρθρου 62, παράγραφος 1α, του EStG για να δικαιούται να λάβει επίδομα τέκνου όσον αφορά την περίοδο αυτή.
- 19 Με απόφαση της 6ης Απριλίου 2020, το ταμείο οικογενειακών επιδομάτων απέρριψε τη διοικητική προσφυγή της S κατά της από 27ης Δεκεμβρίου 2019 απόφασής του, επιβεβαιώνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την τελευταία. Έκρινε ότι η S δεν ασκούσε αμειβόμενη δραστηριότητα και ότι ο V είχε ασκήσει αμελητέα δραστηριότητα κατά την περίοδο από 5 Νοεμβρίου 2019 έως 12 Δεκεμβρίου 2019.
- 20 Η S προσέφυγε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, δηλαδή του Finanzgericht Bremen (πρωτοβάθμιου δικαστηρίου φορολογικών διαφορών Βρέμης, Γερμανία), με αίτημα την ακύρωση της απορριπτικής απόφασης επί της αίτησής της για τη χορήγηση επιδομάτων τέκνων και την καταδίκη του ταμείου οικογενειακών επιδομάτων στην καταβολή των επιδομάτων αυτών για τους μήνες Αύγουστο έως Οκτώβριο του 2019.
- 21 Κατά πρώτον, το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι, στη Γερμανία, τα επιδόματα τέκνων εμπίπτουν στην έννοια «οικογενειακές παροχές» κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ι', σε συνδυασμό με το άρθρο 1, στοιχείο κστ', του κανονισμού 883/2004. Συγκεκριμένα, δεν χρηματοδοτούνται από τις εισφορές των δικαιούχων, αλλά από τη φορολογία. Χορηγούνται στους δικαιούχους βάσει νομοθετικώς οριζόμενης κατάστασης, ανεξαρτήτως οποιασδήποτε

εισοδηματικής προϋπόθεσης και χωρίς οποιαδήποτε εξατομικευμένη και κατά διακριτική ευχέρεια στάθμιση των ατομικών αναγκών των δικαιούχων. Τα επιδόματα αυτά αποσκοπούν στην αντιστάθμιση των οικογενειακών βαρών.

- 22 Κατά δεύτερον, το αιτούν δικαστήριο παρατηρεί ότι το άρθρο 62, παράγραφος 1a, του EStG, το οποίο θεσπίστηκε κατόπιν νομοθετικής τροποποίησης που επήλθε τον Ιούλιο του 2019, εισάγει διαφορετική μεταχείριση μεταξύ των υπηκόων οποιουδήποτε άλλου κράτους μέλους πλην της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας οι οποίοι αποκτούν την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή τους στη Γερμανία και των Γερμανών υπηκόων που αποκτούν την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή τους στην ημεδαπή κατόπιν διαμονής τους σε άλλο κράτος μέλος. Τώντι, κατ' εφαρμογήν της διάταξης αυτής, υπήκοος άλλου κράτους μέλους, όπως η S, δεν λαμβάνει επίδομα τέκνου κατά τους τρεις πρώτους μήνες της διαμονής στη Γερμανία εφόσον δεν αποδεικνύει ότι έχει εισοδήματα από την άσκηση αμειβόμενης δραστηριότητας εκεί. Αντιθέτως, υπήκοος Γερμανίας λαμβάνει τα εν λόγω επιδόματα ήδη κατά τους τρεις πρώτους μήνες, ακόμη και όταν δεν ασκεί τέτοια δραστηριότητα.
- 23 Το αιτούν δικαστήριο εξηγεί ότι, στο σχέδιο νόμου το οποίο οδήγησε στην προσθήκη της παραγράφου 1a στο άρθρο 62 του EStG, ο Γερμανός νομοθέτης διευκρίνισε ότι, κατά την κρίση του, η επίμαχη διαφορετική μεταχείριση ήταν σύμφωνη με το δίκαιο της Ένωσης διότι απέτρεπε την αθρόα προσέλευση υπηκόων άλλων κρατών μελών η οποία θα μπορούσε να δημιουργήσει υπέρμετρο βάρος για το γερμανικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Επιπλέον, κατά την άποψή του, η διαφορετική μεταχείριση δικαιολογείται βάσει του άρθρου 24, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38, δεδομένου ότι η καταβολή επιδομάτων τέκνων σε υπηκόους άλλων κρατών μελών πλην της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας οι οποίοι δεν ασκούν αμειβόμενη δραστηριότητα στη Γερμανία έχει, για τα δημόσια οικονομικά του κράτους μέλους αυτού, το ίδιο αποτέλεσμα με τη χορήγηση κοινωνικών παροχών στους ως άνω υπηκόους. Πάντως, στο σχέδιο νόμου, ο εθνικός νομοθέτης δεν αναφέρθηκε ρητώς στις ενδεχόμενες συνέπειες του άρθρου 4 του κανονισμού 883/2004. Τέλος, παραπέμποντας στην απόφαση της 14ης Ιουνίου 2016, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου (C-308/14, EU:C:2016:436), ο Γερμανός νομοθέτης δικαιολόγησε τη διαφορετική μεταχείριση επικαλούμενος την αναγκαιότητα προστασίας των οικονομικών του κράτους μέλους υποδοχής.
- 24 Κατά τρίτον, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει πάντως ότι το ζήτημα αν τα επιδόματα τέκνων εμπίπτουν στην έννοια «κοινωνικές παροχές» κατά το άρθρο 24, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38 αποτελεί αντικείμενο συζήτησης στη νομική θεωρία. Ειδικότερα, υποστηρίζεται ότι τα οικογενειακά αυτά επιδόματα δεν εμπίπτουν στην εν λόγω έννοια, αλλά συνιστούν, ως «οικογενειακή παροχή» κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ι', σε συνδυασμό με το άρθρο 1, στοιχείο κστ', του κανονισμού 883/2004, κατεχοχήν παροχή κοινωνικής ασφάλισης, δεδομένου ότι η χορήγησή τους δεν εξαρτάται από εισοδηματικές προϋποθέσεις. Βεβαίως, σε μια τέτοια περίπτωση, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας είναι αρμόδια, βάσει του κανονισμού 883/2004, να αποφασίζει για τις προϋποθέσεις χορήγησης οικογενειακών παροχών στους υπηκόους άλλων κρατών μελών που κατοικούν στη Γερμανία χωρίς να ασκούν εκεί αμειβόμενη δραστηριότητα. Ωστόσο, ο κανονισμός αυτός προβλέπει, στο άρθρο 4, υποχρέωση ίσης μεταχείρισης, δυνάμει της οποίας οι αλλοδαποί πρέπει να υπόκεινται στις ίδιες προϋποθέσεις χορήγησης με εκείνες που ισχύουν για τους ημεδαπούς. Ο κανονισμός δεν περιέχει, αντιθέτως, καμία διάταξη που να επιτρέπει διαφορετική μεταχείριση όπως η επίμαχη στην υπό κρίση υπόθεση.

- 25 Εν τέλει, η επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης εξαρτάται, κατά το αιτούν δικαστήριο, από το αν η άμεση διάκριση την οποία καθιερώνει το άρθρο 62, παράγραφος 1α, του EStG απαγορεύεται από το άρθρο 4 του κανονισμού 883/2004 ή αν μπορεί να δικαιολογηθεί βάσει της παρέκκλισης που προβλέπει το άρθρο 24, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38 από την αρχή της ίσης μεταχείρισης.
- 26 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Finanzgericht Bremen (πρωτοβάθμιο δικαστήριο φορολογικών διαφορών Βρέμης), αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το εξής προδικαστικό ερώτημα:

«Έχουν το άρθρο 24 της [οδηγίας 2004/38] και το άρθρο 4 του κανονισμού [883/2004] την έννοια ότι αντιτίθενται σε ρύθμιση κράτους μέλους κατά την οποία υπήκοος άλλου κράτους μέλους ο οποίος αποκτά κατοικία ή συνήθη διαμονή στην ημεδαπή και δεν αποδεικνύει ότι έχει εισοδήματα που προκύπτουν στην ημεδαπή από γεωργική ή δασοκομική δραστηριότητα, από επιχειρηματική δραστηριότητα, από μη μισθωτή ή από μισθωτή εργασία δεν δικαιούται οικογενειακές παροχές κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ι', σε συνδυασμό με το άρθρο 1, στοιχείο κστ', του κανονισμού [883/2004], κατά τους τρεις πρώτους μήνες από την απόκτηση της κατοικίας ή της συνήθους διαμονής, ενώ υπήκοος του εν λόγω κράτους μέλους ο οποίος τελεί στην ίδια κατάσταση δικαιούται οικογενειακές παροχές κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ι', σε συνδυασμό με το άρθρο 1, στοιχείο κστ', του κανονισμού [883/2004], χωρίς να χρειάζεται να αποδείξει εισοδήματα που προκύπτουν στην ημεδαπή από γεωργική ή δασοκομική δραστηριότητα, από επιχειρηματική δραστηριότητα, από μη μισθωτή ή από μισθωτή εργασία;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

- 27 Με το προδικαστικό του ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 4 του κανονισμού 883/2004 και το άρθρο 24 της οδηγίας 2004/38 έχουν την έννοια ότι δεν επιτρέπουν ρύθμιση κράτους μέλους η οποία προβλέπει ότι πολίτης της Ένωσης που είναι υπήκοος άλλου κράτους μέλους, έχει αποκτήσει συνήθη διαμονή του στο πρώτο κράτος μέλος και είναι μη ενεργός οικονομικά διότι δεν ασκεί εκεί αμειβόμενη δραστηριότητα, δεν δικαιούται «οικογενειακές παροχές» κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ι', του κανονισμού 883/2004, σε συνδυασμό με το άρθρο 1, στοιχείο κστ', του ιδίου κανονισμού, για τους τρεις πρώτους μήνες της διαμονής του στο κράτος μέλος υποδοχής, ενώ ο μη ενεργός οικονομικά ημεδαπός δικαιούται τις παροχές αυτές και κατά τους τρεις πρώτους μήνες μετά την επιστροφή του στο ίδιο κράτος μέλος αφού έχει ασκήσει, δυνάμει του δικαίου της Ένωσης, το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής σε άλλο κράτος μέλος.

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

- 28 Πρώτον, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η ιδιότητα του πολίτη της Ένωσης τείνει να αποτελέσει τη θεμελιώδη ιδιότητα των υπηκόων των κρατών μελών, η οποία εξασφαλίζει την ίδια νομική μεταχείριση σε όσους εξ αυτών βρίσκονται στην ίδια κατάσταση, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους και υπό την επιφύλαξη των ρητά προβλεπόμενων εξαιρέσεων (πρβλ. αποφάσεις της 20ής Σεπτεμβρίου 2001, Grzelczyk, C-184/99, EU:C:2001:458, σκέψη 31, και της 15ης Ιουλίου 2021, The Department for Communities in Northern Ireland, C-709/20, EU:C:2021:602, σκέψη 62).

- 29 Κάθε πολίτης της Ένωσης μπορεί, συνεπώς, να επικαλεστεί σε όλες τις περιπτώσεις που εμπίπτουν στο *ratione materiae* πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης την προβλεπόμενη στο άρθρο 18 ΣΛΕΕ απαγόρευση των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας, όπως εξειδικεύεται σε άλλες διατάξεις της Συνθήκης ΛΕΕ, στο άρθρο 4 του κανονισμού 883/2004 και στο άρθρο 24 της οδηγίας 2004/38. Οι περιπτώσεις αυτές περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την ελευθερία κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 21 ΣΛΕΕ, υπό την επιφύλαξη των περιορισμών και των προϋποθέσεων που ορίζονται στις Συνθήκες, καθώς και στα μέτρα τα οποία λαμβάνονται κατ' εφαρμογήν τους [πρβλ. αποφάσεις της 20ής Σεπτεμβρίου 2001, *Grzelczyk*, C-184/99, EU:C:2001:458, σκέψεις 32 και 33, της 21ης Φεβρουαρίου 2013, N., C-46/12, EU:C:2013:97, σκέψη 28, καθώς και της 15ης Ιουλίου 2021, A (Δημόσια υγειονομική περίθαλψη), C-535/19, EU:C:2021:595, σκέψεις 40 και 42].
- 30 Η οδηγία 2004/38 θεσπίζει τέτοιους περιορισμούς και προϋποθέσεις. Η οδηγία αυτή έχει προβλέψει, όσον αφορά το δικαίωμα διαμονής εντός του κράτους μέλους υποδοχής, ένα σύστημα με πλείονες βαθμίδες το οποίο, επαναλαμβάνοντας κατ' ουσίαν τα στάδια και τις προϋποθέσεις που απορρέουν από διάφορες προγενέστερες νομοθετικές πράξεις της Ένωσης και από την προγενέστερη νομολογία, καταλήγει στο δικαίωμα μόνιμης διαμονής (απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2011, *Ziolkowski και Szeja*, C-424/10 και C-425/10, EU:C:2011:866, σκέψη 38).
- 31 Όσον αφορά τους τρεις πρώτους μήνες της διαμονής στο κράτος μέλος υποδοχής, που είναι και οι μόνοι στους οποίους αναφέρεται το προδικαστικό ερώτημα, το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38 προβλέπει ότι οι πολίτες της Ένωσης έχουν δικαίωμα διαμονής στο έδαφος άλλου κράτους μέλους για χρονικό διάστημα έως τρεις μήνες, χωρίς κανένα όρο ή διατύπωση πέραν της απαίτησης κατοχής ισχύοντος δελτίου ταυτότητας ή διαβατηρίου. Το άρθρο 14, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας διατηρεί το δικαίωμα αυτό σε ισχύ ενόσω ο πολίτης της Ένωσης και τα μέλη της οικογένειάς του δεν αποτελούν υπέρμετρο βάρος για το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους υποδοχής (πρβλ. αποφάσεις της 21ης Δεκεμβρίου 2011, *Ziolkowski και Szeja*, C-424/10 και C-425/10, EU:C:2011:866, σκέψη 39, και της 25ης Φεβρουαρίου 2016, *García-Nieto κ.λπ.*, C-299/14, EU:C:2016:114, σκέψη 42).
- 32 Ως εκ τούτου, ένας πολίτης της Ένωσης, ακόμη και αν είναι μη ενεργός οικονομικά, έχει, εφόσον τηρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 6, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38, δικαίωμα διαμονής διάρκειας τριών μηνών σε κράτος μέλος του οποίου δεν είναι υπήκοος.
- 33 Εν προκειμένω, από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι η S, κατά τους τρεις πρώτους μήνες της διαμονής της στη Γερμανία, διέμενε νομίμως εκεί δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38.
- 34 Δεύτερον, από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως καθίσταται σαφές ότι η διαφορά της κύριας δίκης αφορά τη χορήγηση από το κράτος μέλος υποδοχής οικογενειακών επιδομάτων, κατά την έννοια της νομοθεσίας του. Υπενθυμίζεται δε ότι πρέπει να θεωρούνται ως «οικογενειακές παροχές», κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ι', σε συνδυασμό με το άρθρο 1, στοιχείο κστ', του κανονισμού 883/2004, οι παροχές οι οποίες χορηγούνται αυτομάτως, με σκοπό την αντιστάθμιση των οικογενειακών βαρών, στις οικογένειες που πληρούν ορισμένα αντικειμενικά κριτήρια σχετικά, ιδίως, με το μέγεθός τους, το εισόδημά τους και τους κεφαλαιουχικούς πόρους τους, χωρίς να γίνεται καμία εξατομικευμένη και κατά διακριτική ευχέρεια στάθμιση των ατομικών αναγκών τους (πρβλ. αποφάσεις της 14ης Ιουνίου 2016, *Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, C-308/14, EU:C:2016:436, σκέψη 60, και της 21ης Ιουνίου 2017, *Martinez Silva*, C-449/16, EU:C:2017:485, σκέψη 22).

- 35 Από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει επίσης ότι τούτο ισχύει στην περίπτωση των επίμαχων στην κύρια δίκη οικογενειακών επιδομάτων, δεδομένου ότι χορηγούνται στους δικαιούχους τους βάσει νομοθετικώς οριζόμενης κατάστασης, η οποία είναι ανεξάρτητη από τις ατομικές τους ανάγκες, και η χορήγησή τους δεν αποσκοπεί στη διασφάλιση των μέσων διαβίωσής τους, αλλά στην αντιστάθμιση των οικογενειακών βαρών.
- 36 Επιπλέον, πρέπει να υπομνησθεί ότι το άρθρο 11, παράγραφος 3, στοιχείο ε', του κανονισμού 883/2004 θεσπίζει «κανόνα συγκρούσεως» για τον καθορισμό της εφαρμοστέας εθνικής νομοθεσίας ως προς τη λήψη των απαριθμούμενων στο άρθρο 3, παράγραφος 1, παροχών κοινωνικής ασφάλισης, περιλαμβανομένων των οικογενειακών παροχών τις οποίες δικαιούνται όλα τα πρόσωπα πλην των μνημονευομένων στο άρθρο 11, παράγραφος 3, στοιχεία α' έως δ', ήτοι, μεταξύ άλλων, τα πρόσωπα που δεν ασκούν οικονομική δραστηριότητα. Από την εφαρμογή του κανόνα αυτού συνάγεται ότι τα πρόσωπα αυτά εμπίπτουν, καταρχήν, στη νομοθεσία του κράτους μέλους κατοικίας τους [πρβλ. αποφάσεις της 14ης Ιουνίου 2016, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου, C-308/14, EU:C:2016:436, σκέψη 63, και της 15ης Ιουλίου 2021, Α (Δημόσια υγειονομική περίθαλψη), C-535/19, EU:C:2021:595, σκέψη 45]. Κατά το άρθρο 1, στοιχείο ι', του κανονισμού 883/2004, ως «κατοικία» νοείται, για τους σκοπούς εφαρμογής του κανονισμού αυτού, ο τόπος της συνήθους διαμονής του ενδιαφερομένου.
- 37 Εν προκειμένω, το αιτούν δικαστήριο εκθέτει ότι η S και η οικογένειά της είχαν αποκτήσει συνήθη διαμονή στο γερμανικό έδαφος κατά τη διάρκεια της επίμαχης στην κύρια δίκη τρίμηνης περιόδου. Επομένως, η S, δεδομένου ότι ήταν μη ενεργή οικονομικά, φαίνεται να εμπίπτει, βάσει του άρθρου 11, παράγραφος 3, στοιχείο ε', σε συνδυασμό με το άρθρο 1, στοιχείο κστ', και με το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ι', του κανονισμού 883/2004, στη γερμανική νομοθεσία όσον αφορά τη χορήγηση οικογενειακών παροχών.
- 38 Υπό το πρίσμα των ως άνω προκαταρκτικών διευκρινίσεων πρέπει να κριθεί αν ένας μη ενεργός οικονομικά πολίτης της Ένωσης, εφόσον διαμένει νομίμως στο κράτος μέλος υποδοχής δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38, μπορεί να επικαλεστεί, όσον αφορά τη χορήγηση οικογενειακών παροχών, κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ι', σε συνδυασμό με το άρθρο 1, στοιχείο κστ', του κανονισμού 883/2004, την αρχή της ίσης μεταχείρισης με τους μη ενεργούς οικονομικά ημεδαπούς οι οποίοι επιστρέφουν στο κράτος μέλος αυτό αφού έχουν ασκήσει το αντλούμενο από το δίκαιο της Ένωσης δικαίωμά τους ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής σε άλλο κράτος μέλος.

Επί της ερμηνείας του άρθρου 4 του κανονισμού 883/2004 και του άρθρου 24 της οδηγίας 2004/38

- 39 Όπως προκύπτει από τη σκέψη 27 της παρούσας απόφασης, το υποβληθέν ερώτημα αφορά την ερμηνεία τόσο του άρθρου 4 του κανονισμού 883/2004 όσο και του άρθρου 24 της οδηγίας 2004/38, καθόσον οι δύο αυτές διατάξεις εξειδικεύουν την αρχή της ίσης μεταχείρισης στο αντίστοιχο πεδίο εφαρμογής τους.
- 40 Στο μέτρο που το ζήτημα αυτό συνδέεται, ειδικότερα, με τον καθορισμό του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 24, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38, πρέπει να αποσαφηνιστεί το περιεχόμενο της διάταξης αυτής, πριν εξεταστεί το περιεχόμενο του άρθρου 4 του κανονισμού 883/2004.

Επί του άρθρου 24 της οδηγίας 2004/38

- 41 Το άρθρο 24 της οδηγίας 2004/38 προβλέπει, στην παράγραφο 1, ότι όλοι οι πολίτες της Ένωσης που διαμένουν στο κράτος μέλος υποδοχής δυνάμει της εν λόγω οδηγίας απολαύουν ίσης μεταχείρισης με τους ημεδαπούς, εντός του πεδίου εφαρμογής της Συνθήκης.
- 42 Επομένως, η αρχή της ίσης μεταχείρισης ισχύει για όλους τους πολίτες της Ένωσης των οποίων η διαμονή στο κράτος μέλος υποδοχής πληροί τις προϋποθέσεις που θέτει η οδηγία αυτή (πρβλ. αποφάσεις της 11ης Νοεμβρίου 2014, *Dano*, C-333/13, EU:C:2014:2358, σκέψη 69, και της 25ης Φεβρουαρίου 2016, *García-Nieto* κ.λπ., C-299/14, EU:C:2016:114, σκέψη 38 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 43 Εντούτοις, το άρθρο 24, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38 εισάγει παρέκκλιση από την αρχή της ίσης μεταχείρισης η οποία κατοχυρώνεται υπέρ των πολιτών της Ένωσης εκτός των μισθωτών, των μη μισθωτών, των ατόμων που διατηρούν την ιδιότητα αυτή και των μελών της οικογένειάς τους, που διαμένουν στο έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής, επιτρέποντας στο τελευταίο να μη χορηγεί δικαίωμα στις παροχές κοινωνικής πρόνοιας, μεταξύ άλλων κατά τους πρώτους τρεις μήνες της διαμονής (απόφαση της 19ης Σεπτεμβρίου 2013, *Brey*, C-140/12, EU:C:2013:565, σκέψη 56 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 44 Επομένως, το κράτος μέλος υποδοχής μπορεί να επικαλεστεί την προβλεπόμενη στο άρθρο 24, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38 παρέκκλιση προκειμένου να αρνηθεί σε πολίτη της Ένωσης ο οποίος ασκεί το δικαίωμά του διαμονής στο έδαφος του κράτους μέλους αυτού τη χορήγηση παροχής κοινωνικής πρόνοιας κατά τους τρεις πρώτους μήνες της διαμονής του (πρβλ. απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2016, *García-Nieto* κ.λπ., C-299/14, EU:C:2016:114, σκέψη 43 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 45 Συνεπώς, πρέπει να κριθεί αν τα επίμαχα στην κύρια δίκη οικογενειακά επιδόματα συνιστούν «κοινωνικές παροχές» κατά την έννοια του άρθρου 24, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38.
- 46 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι η έννοια της «κοινωνικής παροχής», κατά την τελευταία αυτή διάταξη, αναφέρεται στο σύνολο των συστημάτων αρωγής που καθιερώνονται από τις δημόσιες αρχές, σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο και χρησιμοποιούνται από άτομα τα οποία δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους για να αντιμετωπίσουν τις θεμελιώδεις ανάγκες τους καθώς και αυτές των οικογενειών τους, με συνέπεια να συντρέχει, εξ αυτού του λόγου, να καταστούν, κατά τη διάρκεια της διαμονής τους, βάρος για τα δημόσια οικονομικά του κράτους μέλους υποδοχής, όπερ θα μπορούσε να έχει επιπτώσεις στο συνολικό επίπεδο των βοηθημάτων που δύναται να χορηγήσει το κράτος αυτό (αποφάσεις της 19ης Σεπτεμβρίου 2013, *Brey*, C-140/12, EU:C:2013:565, σκέψη 61, και της 11ης Νοεμβρίου 2014, *Dano*, C-333/13, EU:C:2014:2358, σκέψη 63).
- 47 Ωστόσο, όπως διαπιστώθηκε στη σκέψη 35 της παρούσας απόφασης, τα επίμαχα στην κύρια δίκη οικογενειακά επιδόματα χορηγούνται ανεξαρτήτως των ατομικών αναγκών του δικαιούχου τους και δεν αποσκοπούν στη διασφάλιση των μέσων διαβίωσής του.
- 48 Ως εκ τούτου, όπως εκτίμησε και ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 54 των προτάσεών του, τα επιδόματα αυτά δεν εμπίπτουν στην έννοια των «κοινωνικών παροχών» κατά το άρθρο 24, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38.

- 49 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει ακόμη να ελεγχθεί αν, όπως υποστήριξε η Γερμανική Κυβέρνηση με τις γραπτές παρατηρήσεις της, το άρθρο 24, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38 πρέπει, λαμβανομένης υπόψη της ratio legis του, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι, όσον αφορά τη χορήγηση άλλων παροχών πλην των «κοινωνικών παροχών» κατά την έννοια της διάταξης αυτής, επιτρέπει παρά ταύτα στο κράτος μέλος υποδοχής να παρεκκλίνει από την αρχή της ίσης μεταχείρισης της οποίας πρέπει, καταρχήν, να απολαύουν οι πολίτες της Ένωσης που διαμένουν νομίμως στο έδαφός του δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο της 14, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής.
- 50 Προς τούτο, αφενός, πρέπει να υπομνησθεί ότι, ως παρέκκλιση από την αρχή της ίσης μεταχείρισης του άρθρου 18, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, η οποία απλώς εξειδικεύεται με το άρθρο 24, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38, η παράγραφος 2 του άρθρου 24 πρέπει να ερμηνεύεται στενά και σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης, περιλαμβανομένων των διατάξεων που αφορούν την ιθαγένεια της Ένωσης (πρβλ. αποφάσεις της 21ης Φεβρουαρίου 2013, N., C-46/12, EU:C:2013:97, σκέψη 33, και της 6ης Οκτωβρίου 2020, Jobcenter Krefeld, C-181/19, EU:C:2020:794, σκέψη 60).
- 51 Αφετέρου, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, για την ερμηνεία διάταξης του δικαίου της Ένωσης πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όχι μόνον το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται καθώς και οι σκοποί που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος (απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2020, Jobcenter Krefeld, C-181/19, EU:C:2020:794, σκέψη 61 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 52 Καταρχάς, όσον αφορά τη διατύπωση του άρθρου 24, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38, από κανένα στοιχείο του γράμματος της διάταξης αυτής δεν μπορεί να συναχθεί ότι ο νομοθέτης της Ένωσης είχε σκοπό να επιτρέψει, με την εν λόγω διάταξη, στο κράτος μέλος υποδοχής να παρεκκλίνει, όσον αφορά παροχές διαφορετικές από τις παροχές κοινωνικής πρόνοιας, από την αρχή της ίσης μεταχείρισης της οποίας πρέπει, καταρχήν, να απολαύουν οι πολίτες της Ένωσης που διαμένουν νομίμως στο έδαφός του. Αντιθέτως, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 57 των προτάσεών του, από την ως άνω διάταξη προκύπτει σαφώς ότι αυτή αφορά αποκλειστικώς τις κοινωνικές παροχές.
- 53 Ακολούθως, όσον αφορά το κανονιστικό πλαίσιο του άρθρου 24, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38, υπενθυμίζεται ότι, όπως προκύπτει από τη σκέψη 31 της παρούσας απόφασης, το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής διατηρεί το δικαίωμα τρίμηνης διαμονής σε ισχύ ενόσω ο πολίτης της Ένωσης και τα μέλη της οικογένειάς του «δεν αποτελούν υπέρμετρο βάρος για το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους υποδοχής». Επομένως, το άρθρο 14 ενισχύει την ερμηνεία κατά την οποία η δυνατότητα παρέκκλισης, βάσει του άρθρου 24, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38, από την αρχή της ίσης μεταχείρισης περιορίζεται στις παροχές κοινωνικής πρόνοιας και δεν είναι δυνατόν να επεκταθεί στις παροχές κοινωνικής ασφάλισης.
- 54 Τέλος, η ερμηνεία αυτή είναι σύμφωνη με τον σκοπό του άρθρου 24, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38, ο οποίος συνίσταται, κατά την αιτιολογική της σκέψη 10, στη διατήρηση της οικονομικής ισορροπίας όχι του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, αλλά του «συστήματος κοινωνικής πρόνοιας» των κρατών μελών.
- 55 Συνεπώς, όπως παρατήρησε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 62 των προτάσεών του, η προβλεπόμενη στο άρθρο 24, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38 παρέκκλιση από την αρχή της ίσης μεταχείρισης δεν έχει εφαρμογή στην περίπτωση κατά την οποία, κατά τους τρεις πρώτους

μήνες της διαμονής του στο κράτος μέλος υποδοχής, ένας πολίτης της Ένωσης δεν ζητεί «κοινωνικές παροχές» κατά την έννοια της συγκεκριμένης διάταξης, αλλά «οικογενειακές παροχές» κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ι', σε συνδυασμό με το άρθρο 1, στοιχείο κστ', του κανονισμού 883/2004.

Επί του άρθρου 4 του κανονισμού 883/2004

- 56 Υπενθυμίζεται εισαγωγικώς ότι μη ενεργός οικονομικά πολίτης της Ένωσης ο οποίος έχει μεταφέρει τη συνήθη διαμονή του στο κράτος μέλος υποδοχής υπόκειται, βάσει του άρθρου 11, παράγραφος 3, στοιχείο ε', του κανονισμού 883/2004, στη νομοθεσία αυτού του κράτους μέλους όσον αφορά τη χορήγηση παροχών κοινωνικής ασφάλισης.
- 57 Το δε Δικαστήριο έχει κρίνει ότι σκοπός της εν λόγω διάταξης είναι όχι μόνον να αποφευχθούν η ταυτόχρονη εφαρμογή περισσοτέρων εθνικών νομοθεσιών σε μια συγκεκριμένη κατάσταση και οι τυχόν επακόλουθες περιπλοκές, αλλά και να αποτραπεί κάθε ενδεχόμενο να στερούνται τα πρόσωπα τα οποία εμπíπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αυτού προστασίας σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης λόγω έλλειψης νομοθεσίας που να έχει εφαρμογή στην περίπτωση τους [αποφάσεις της 14ης Ιουνίου 2016, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου, C-308/14, EU:C:2016:436, σκέψη 64, και της 15ης Ιουλίου 2021, Α (Δημόσια υγειονομική περίθαλψη), C-535/19, EU:C:2021:595, σκέψη 46].
- 58 Ο κανονισμός 883/2004 δεν οργανώνει πάντως ένα κοινό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, αλλά αφήνει να υπάρχουν τα διάφορα εθνικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης και αποσκοπεί αποκλειστικώς στον συντονισμό τους προκειμένου να διασφαλίζεται ότι η πραγματική άσκηση της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων. Κατά συνέπεια, οι διατάξεις του ως άνω κανονισμού, όπως αυτή του άρθρου 11, παράγραφος 3, στοιχείο ε', δεν έχουν σκοπό να καθορίσουν τις ουσιαστικές προϋποθέσεις της ύπαρξης δικαιώματος επί των παροχών κοινωνικής ασφάλισης (πρβλ. απόφαση της 14ης Ιουνίου 2016, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου, C-308/14, EU:C:2016:436, σκέψεις 65 και 67). Μολονότι τα κράτη μέλη παραμένουν επομένως αρμόδια να καθορίζουν με τη νομοθεσία τους τις προϋποθέσεις χορήγησης τέτοιων παροχών, η αρμοδιότητα αυτή πρέπει, εντούτοις, να ασκείται σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης (πρβλ. απόφαση της 11ης Απριλίου 2013, Jeltens κ.λπ., C-443/11, EU:C:2013:224, σκέψη 59).
- 59 Συναφώς, το άρθρο 4 του κανονισμού 883/2004 εξειδικεύει την αρχή της ίσης μεταχείρισης όσον αφορά τους πολίτες της Ένωσης οι οποίοι επιθυμούν να επωφεληθούν, στο κράτος μέλος υποδοχής, των παροχών κοινωνικής ασφάλισης του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού [πρβλ. απόφαση της 15ης Ιουλίου 2021, Α (Δημόσια υγειονομική περίθαλψη), C-535/19, EU:C:2021:595, σκέψη 40].
- 60 Σύμφωνα με το άρθρο 4, αν δεν προβλέπει άλλως ο κανονισμός 883/2004, τα πρόσωπα στα οποία εφαρμόζεται ο κανονισμός αυτός απολαμβάνουν τις ίδιες παροχές και υπόκεινται στις ίδιες υποχρεώσεις που ισχύουν, βάσει της νομοθεσίας του κάθε κράτους μέλους, για τους αντίστοιχους ημεδαπούς.
- 61 Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 71 των προτάσεών του, ο κανονισμός 883/2004 δεν περιέχει ουδεμία διάταξη που να επιτρέπει στο κράτος μέλος υποδοχής πολίτη της Ένωσης ο οποίος είναι υπήκοος άλλου κράτους μέλους και διαμένει νομίμως στο πρώτο κράτος μέλος να του επιφυλάσσει, επειδή είναι μη ενεργός οικονομικά, διαφορετική μεταχείριση απ' ό,τι στους ημεδαπούς όσον αφορά τις προϋποθέσεις χορήγησης «οικογενειακών

παροχών» κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ι', σε συνδυασμό με το άρθρο 1, στοιχείο κστ', του ίδιου κανονισμού. Ως εκ τούτου, το άρθρο 4 του ίδιου κανονισμού απαγορεύει μέτρο το οποίο εισάγει τέτοια διαφορετική μεταχείριση.

- 62 Βεβαίως, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι τίποτα δεν απαγορεύει την εξάρτηση της χορήγησης κοινωνικών παροχών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 883/2004 σε μη ενεργούς οικονομικά πολίτες της Ένωσης από την απαίτηση να πληρούν οι τελευταίοι τις προϋποθέσεις για να έχουν, δυνάμει της οδηγίας 2004/38, δικαίωμα νόμιμης διαμονής στο κράτος μέλος υποδοχής (πρβλ. αποφάσεις της 19ης Σεπτεμβρίου 2013, Brey, C-140/12, EU:C:2013:565, σκέψη 44, της 11ης Νοεμβρίου 2014, Dano, C-333/13, EU:C:2014:2358, σκέψη 83, και της 14ης Ιουνίου 2016, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου, C-308/14, EU:C:2016:436, σκέψη 68).
- 63 Ωστόσο, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 31 έως 33 της παρούσας απόφασης, πολίτης της Ένωσης ο οποίος διαμένει στο έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38, διαμένει εκεί νομίμως κατά την έννοια της οδηγίας αυτής.
- 64 Συνεπώς, απολαύει της προστασίας της προβλεπόμενης στο άρθρο 4 του κανονισμού 883/2004 αρχής της ίσης μεταχείρισης με τους υπηκόους του κράτους μέλους αυτού, ακόμη και αν είναι μη ενεργός οικονομικά κατά τους τρεις πρώτους μήνες της διαμονής του στο εν λόγω κράτος μέλος βάσει των διατάξεων της οδηγίας 2004/38 που μνημονεύονται στην προηγούμενη σκέψη.
- 65 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι ένας μη ενεργός οικονομικά πολίτης της Ένωσης ο οποίος διαμένει, δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38, στο έδαφος κράτους μέλους διαφορετικού από το κράτος μέλος της ιθαγένειάς του και έχει αποκτήσει εκεί συνήθη διαμονή μπορεί να επικαλεστεί, στο κράτος μέλος υποδοχής, την προβλεπόμενη στο άρθρο 4 του κανονισμού 883/2004 αρχή της ίσης μεταχείρισης, προκειμένου να του χορηγηθούν οικογενειακές παροχές κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ι', σε συνδυασμό με το άρθρο 1, στοιχείο κστ', του κανονισμού αυτού.
- 66 Κατά συνέπεια, δεδομένου ότι το άρθρο 4 του κανονισμού 883/2004 εξειδικεύει την αρχή της ίσης μεταχείρισης όσον αφορά την πρόσβαση σε τέτοιες παροχές, πρέπει να εξεταστεί αν εθνική ρύθμιση όπως αυτή που περιγράφηκε στη σκέψη 27 της παρούσας απόφασης εισάγει διαφορετική μεταχείριση αντίθετη προς την προαναφερθείσα διάταξη.

Επί της ύπαρξης διαφορετικής μεταχείρισης αντίθετης προς το άρθρο 4 του κανονισμού 883/2004

- 67 Εισάγει άμεση διάκριση εις βάρος πολίτη της Ένωσης ρύθμιση του κράτους μέλους υποδοχής η οποία τον αποκλείει, για τον λόγο ότι είναι μη ενεργός οικονομικά, από τη χορήγηση οικογενειακών παροχών κατά την έννοια του κανονισμού 883/2004, παρότι αυτός διαμένει νομίμως, δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38, στο έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής και έχει αποκτήσει εκεί συνήθη διαμονή, ενώ το ίδιο κράτος μέλος χορηγεί τις αντίστοιχες παροχές στους μη ενεργούς οικονομικά ημεδαπούς μόλις επιστρέψουν σε αυτό αφού έχουν ασκήσει το δικαίωμά τους ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος άλλου κράτους μέλους δυνάμει του δικαίου της Ένωσης.

- 68 Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 73 των προτάσεών του και λαμβανομένων υπόψη των όσων εκτέθηκαν στη σκέψη 61 της παρούσας απόφασης, μια τέτοια διάκριση, ελλείψει ρητώς προβλεπόμενης παρέκκλισης στον κανονισμό 883/2004, δεν είναι δυνατόν να δικαιολογηθεί.
- 69 Ως εκ τούτου, το άρθρο 4 του κανονισμού 883/2004 έχει την έννοια ότι δεν επιτρέπει στο κράτος μέλος υποδοχής να θεσπίσει ρύθμιση όπως αυτή για την οποία γίνεται λόγος στη σκέψη 67 της παρούσας απόφασης.
- 70 Πρέπει, ωστόσο, να υπογραμμιστεί ότι ο μη ενεργός οικονομικά πολίτης της Ένωσης ο οποίος διεκδικεί, στο κράτος μέλος υποδοχής, την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης που κατοχυρώνεται με το άρθρο αυτό, όσον αφορά τις προϋποθέσεις χορήγησης οικογενειακών παροχών κατά την έννοια του κανονισμού 883/2004, οφείλει, όπως επιβάλλει το άρθρο 2, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 1, στοιχείο ι', του εν λόγω κανονισμού, να έχει αποδείξει ότι, κατά την περίοδο των τριών πρώτων μηνών στη διάρκεια της οποίας έχει δικαίωμα διαμονής στο κράτος μέλος υποδοχής δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38, απέκτησε συνήθη διαμονή και ότι δεν διαμένει εκεί απλώς προσωρινά, κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο ια', του ίδιου κανονισμού.
- 71 Σημειωτέον ότι, αφενός, το άρθρο 11 του κανονισμού 987/2009, το οποίο επιγράφεται «Στοιχεία για τον προσδιορισμό της κατοικίας», απαριθμεί, στην παράγραφο 1, μια σειρά στοιχείων που χρησιμεύουν για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους διαμονής του ενδιαφερομένου. Η παράγραφος 2 του άρθρου αυτού διευκρινίζει ότι ως «κατοικία» για τους σκοπούς του κανονισμού 883/2004 νοείται η «πραγματική» κατοικία.
- 72 Αφετέρου, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η έννοια της «συνήθους διαμονής» απηχεί κατ' ουσίαν ένα πραγματικό ζήτημα το οποίο υπόκειται στην κρίση του εθνικού δικαστηρίου υπό το πρίσμα του συνόλου των ιδιαίτερων περιστάσεων της συγκεκριμένης περίπτωσης. Συναφώς, επισημαίνεται ότι η απαίτηση να έχει μεταφέρει ένας πολίτης της Ένωσης ευρισκόμενος στην κατάσταση που περιγράφεται στη σκέψη 70 της παρούσας απόφασης τη συνήθη διαμονή του στο έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής σημαίνει ότι πρέπει, αφενός, να έχει εκδηλωθεί η βούλησή του να εγκαταστήσει, κατά τρόπο ουσιαστικό, το σύνθητες κέντρο των συμφερόντων του στο συγκεκριμένο κράτος μέλος και, αφετέρου, να αποδεικνύεται ότι η παρουσία του στο έδαφος του κράτους μέλους αυτού μαρτυρεί επαρκή βαθμό σταθερότητας, που την διακρίνει από μια προσωρινή διαμονή [βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 25ης Νοεμβρίου 2021, IB (Συνήθης διαμονή συζύγου – Διαζύγιο), C-289/20, EU:C:2021:955, σκέψη 58].
- 73 Υπό το πρίσμα του συνόλου των προεκτεθέντων, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η ακόλουθη απάντηση:
- Το άρθρο 4 του κανονισμού 883/2004 έχει την έννοια ότι δεν επιτρέπει ρύθμιση κράτους μέλους δυνάμει της οποίας πολίτης της Ένωσης που είναι υπήκοος άλλου κράτους μέλους, έχει αποκτήσει συνήθη διαμονή στο έδαφος του πρώτου κράτους μέλους και είναι μη ενεργός οικονομικά καθόσον δεν ασκεί εκεί αμειβόμενη δραστηριότητα, δεν δικαιούται «οικογενειακές παροχές» κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ι', σε συνδυασμό με το άρθρο 1, στοιχείο κστ', του εν λόγω κανονισμού, για τους τρεις πρώτους μήνες της διαμονής του στο έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής, ενώ μη ενεργός οικονομικά ημεδαπός δικαιούται τις παροχές αυτές και κατά τους τρεις πρώτους μήνες μετά την επιστροφή του στο ίδιο κράτος μέλος αφού έχει ασκήσει, δυνάμει του δικαίου της Ένωσης, το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής σε άλλο κράτος μέλος.

- Το άρθρο 24, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38 έχει την έννοια ότι δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση μιας τέτοιας ρύθμισης.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 74 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαινεται:

Το άρθρο 4 του κανονισμού (ΕΚ) 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας, έχει την έννοια ότι δεν επιτρέπει ρύθμιση κράτους μέλους δυνάμει της οποίας πολίτης της Ένωσης που είναι υπήκοος άλλου κράτους μέλους, έχει αποκτήσει συνήθη διαμονή στο έδαφος του πρώτου κράτους μέλους και είναι μη ενεργός οικονομικά διότι δεν ασκεί εκεί αμειβόμενη δραστηριότητα, δεν δικαιούται «οικογενειακές παροχές» κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ι', σε συνδυασμό με το άρθρο 1, στοιχείο κστ', του εν λόγω κανονισμού, για τους τρεις πρώτους μήνες της διαμονής του στο έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής, ενώ μη ενεργός οικονομικά ημεδαπός δικαιούται τις παροχές αυτές και κατά τους τρεις πρώτους μήνες μετά την επιστροφή του στο ίδιο κράτος μέλος αφού έχει ασκήσει, δυνάμει του δικαίου της Ένωσης, το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής σε άλλο κράτος μέλος.

Το άρθρο 24, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 1612/68 και την κατάργηση των οδηγιών 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ, 75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ, έχει την έννοια ότι δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση μιας τέτοιας ρύθμισης.

(υπογραφές)